

նական հանգամանքէն դուրս կ'ելեն . պատմածնիս կը զարդարենք ծիծաղաշարժ և հաճոյ դիւցազն մը ընելու համար . և ինչպէս որ ուրիշներուն հաճոյ կրնայ ըլլալ՝ այնպէս կը ստորագրենք , և ոչ եթէ ինչ որ իրն է ստուգապէս :

Լճաբարտաւանը , որ ուրիշներէն ամենեւին կախումն ունենալ չուզեր , միշտ կը Զանայ իր հպատակութեան լուծը վրայէն թօթուէր , տկար ու պակասաւոր ցուցնելով զանոնք որոնց որ պարտեկան է հնազանդելու . որչափ որ բարձր է աստիճաննին՝ այնչափ աւելի ալ մեր ստգտանացը նշաւակ կ'ըլլան . և այսպիսի դէպքերու մէջ չարամտութիւնն ալ աւելի հնարագէտ կ'ըլլայ , և ամենեւին չներեր իր հակառակորդին : Եւ երբեմն ալ անոնք որ այն անձանց բարիքը աւելի կերպով մը վայելեր են կամ իրենց հետ ընտանեանալու պատիւ ունեցեր են , լրբութեամբ իրենց անկատարութիւններն ու ախտերը կը հրատարակեն , որով բաց 'ի մեծարանաց սրբազան պարտքէն , զոր ոտքի տակ կ'առնուն , ապերախտութեան վատ և ամօթապարտ յանցանօք ալ մեղապարտ կ'ըլլան :

Իսկ անոնք՝ որոնց որ չարախօսը ուրիշին պակասութիւնը ծածուկ կը յայտնէ , իրենք ալ նոյնը շուտ մը ուրիշներուն ականջը կը դնեն՝ անոնք ալ իրենց ծանօթներուն , իրենց կողմանէ ծածուկ պահելու հարկ մը չտեսնելով : Եւրաքանչիւրը նոյնը ուրիշի մը առջև կրկնելու ատեն նորանոր պարագաներ վրան կը բարդէ . իւրաքանչիւրը իրեն կողմանէ քանի մը թիւնաւոր տեսութիւններ վրան կ'աւելցնէ , որով որչափ աւելի բերնէ բերան անցնի , այնչափ աւելի ալ կ'աճի ու կը թանձրանայ , հրոյ կայծի մը նման որ սաստիկ քամիով մը այլ և այլ տեղ տարուելով անտառներ ու գեղեր կը հրդեհէ . այս է ուրեմն չարախօսութեան վախճանը :

ՄԱՍԻՅԱՆՈՅ

Լիոնէի Նաւաբեկոչքիւնը :

Լիոնէի աղետալի դէպքը որ ծովաչու նաւարկութեանց ահաւոր և քրտմնելի պատահարներէն մէկն է , հանդիպեցաւ 1856 նոյեմբերի սկիզբները , և հարիւրէն աւելի անձանց կեանքն արժեց : Եւրոպական խիստ շատ օրագիրներ այս ցաւալի կորստեանս վրայ խօսեցան , և ինչպէս որ կը տեսնուի մարդկային չարութենէ առաջ եկած դէպք մըն է , որուն համառօտ պատմութիւնը ահա հոս կը դնենք :

Լիոնէ՝ Եւր-Եօքէն դէպ 'ի հաւր ճանապարհորդութիւն ընող շոգենաւ մըն էր Վաղղիական-Եմբրիկեան ըստաւ ընկերութեան , որ Լիվրբուլ շինուած էր 1855ին , հազար ինստուն տակառաչափի բեռ տանող . և այս վերջի ընթացքին մէջ 40 ճանապարհորդ և 94 նաւաստի ունէր . գլխաւոր նաւապետին անունն էր Տըվօ , երկրորդինը Ուուսէլ . իսկ առաջին տեղակալը կը կոչուէր Աուստու-Սատթէոս , երկրորդը Լիւկիէն , և երրորդը Տիւպլօ :

1856 նոյեմբերի սկիզբները կէսօրուան ժամը 2ին ամենայն պատրաստութեամբ Եւր-Եօքէն ելլելով յաջող ընթացքով մը սկսաւ դէպ 'ի Եւրոպ առաջ գալ . օդը գեղեցիկ էր և հողմը աջողակ , անանկ որ երկրորդ օրը կէսօրուան մօտ 65 ծովային փարսախ ճամբայ ըրեր էր : Այլ տեսնուէր որ յաջող ու զուարճալի ճանապարհորդութիւն մը պիտի ունենային՝ որով ճամբորդներէն շատը նաւուն տախտակամածը ելած շրջագայելով ովկիանու մեծութեամբը կը սքանչանային , իրենց ցանկալի փունքը երազելով :

Երեկոյեան մետաստաներորդ ժամուն ամէնքը ներս քաշուած , միայն նաւուն պահպանութեանը համար հարկաւոր եղած անձինքը վերը մնացեր էին . գիշերը մութ ու տիուր էր , այն պատճառաւ Լիոնէ իրեք լոյս վառած էր : Եւրբոր ատանկ առաջ կ'երթար՝ յանկարծ իմացան որ աջ կողմէն նաւ մը բոլոր ա-

ուսագաստները բայցած շիտակ իրենց վրայ կու գար, մէկէն շոգենաւէն սուլելով ձայն տուին ու աջակողմեան կախուած սիւնը վար իջեցուցին նաւը պաշտպանելու համար. բայց մեղք որ շատ ուշ էր. վասն զի այն միջոցին որ այս գործողութիւնս կ'ըլլուէր դիմացէն եկող եռակայմ նաւը վրայ հասնելով ի իննէի կողերուն զարնուեցաւ:

Այս հարուածէս մեծապէս փնաւորուեցաւ ի իննէն. վասն զի այն նաւուն վիթխարի ցուկը ի իննէի կողը խրելով, երկու մակոյկ ջախջախեց, միջին կայմին բունը խորտակեց և ըրած պատուաւորքը հասաւ մինչև ածխի համբարանոցը:

Ագրիական, որ ամերիկացի զարնուող նաւուն անունն էր, փութալով շուտ մը ինքզինքը ազատել, ի իննէի տախտակամածին վրայ թողուց իր ծայրի կիսարձանը, որ սև վիշապ մըն էր ոսկեզօծ բաշերով ու աչքերով, ու տէգ մը բերանը ոսկեզօծ նոյնպէս, ու ինքը ճամբան առաջ տարաւ. տասը վայրկենի չափ աղաղակի ու շփոթութեան ձայներ լսուեցան Ագրիականէն, երկու թնդանթ առձրկեց ու խաւարին մէջ աներևութացաւ:

Արնուելու միջոց նաւապետը մէկէն ղեկին քովը վազեց. իսկ մէկալ երկու հրամանատարներն ալ իրենց պաշտօնին պահանջած տեղը կեցած էին. նաւաստեաց գլխաւորը մէկէն վար վազելով նաւաստիքն և ճանապարհորդները արթնցուց աս ահաւոր խօսքը ըսելով «Այլք բարեկամք, կ'ընկղմինք»:

Նապատմելի աղաղակ մըն է բրդաւ աս մահազուլակ ձայնէն: Ճանապարհորդները կիսամերկ ու խառն 'ի խուռն տախտակամածին վրայ թափեցան ու եղածը իմանալ կ'ուզէին, իւրաքանչիւրն իր կրած վախը ուրիշի մը պատմելով:

Այս միջոցիս դեռ ի իննէն 10 վայրկենի չափ ընթացքը առաջ տարաւ, բայց յանկարծ դանդաղելով իր երազութիւնը կեցաւ. ջուրը սկսաւ կողէն ներս վապել և գործիքներուն մէջն ալ թափանցելով կրակը մարեց. գլխաւոր

մեքենապետը ծանոյց որ շտեմարանները ջրով լեցուած էին և նաւը ընկղմուելու վտանգի մէջ էր:

Տըվօ, ասանկ յուսահատ միջոցի մէջ առանց ամենեւին այլայլելու «Ահա զրգաբախդ ընկերք իմ, ըսաւ, ահա ջուրը ներս կը լեցուի», ու հասարակաց փրկութեան համար իւրաքանչիւրին ընելու գործը պատուիրելով, հրաման տրուաւ որ ջրհանները բանեցնեն, որոնք դժբաղդաբար ածխի փոշուով խցուած ըլլալով անգործածելի եղան. որով հարկ եղաւ մէկէն դոյլերով ու տակառներով ջուրը պարպել, որ ալեաց բռնութեանէն երթալով աւելի կը զեղանէր: Ինչդեռ նաւաստեաց մէկ մասը կ'աշխատէր ջրին երեսէն վար եղած ծակը խցելու, մէկալ մասն ալ ճանապարհորդաց խմբին հետ բոլոր բեռները աջ կողմէն դէպ 'ի ձախը կը կրէր, որպէս զի շոգենաւն այն կողմը հակելով ժամանակ ըլլայ մէկալ նաւաստեաց դիւրութեամբ իրենց աշխատութիւնը առաջ տանելու: Այրկու հրամանատարք ալ քանի մը նաւաստիներով ետեւէ էին առագաստներու օգնութեամբը նաւը կողմնակի ծռելու, որպէս զի դիւրաւ կարենան ծակը գոցել: Ետադձագործները ջրին ծակը գըտան որ 33 հարիւրորդամէր բացուածք մըն էր 'ի լայնութիւն և 66 հարիւրորդամէր յերկայնութիւն: Այնչէն անկողիններով և վերմակներով ուղեցին ծակին բերանը խնուլ և բոլորը մէկէն խոթեցին նաւուն կողերուն մէջ:

Բայց ափսոս որ բոլոր այս աշխատութիւննին անօգուտ էր. վասն զի նաւը ամենեւին ահեակ կողմը չէր ծռէր, և ջրին բռնութիւնն ալ երթալով կ'աւելնար. որով նաւը աւելի ծանրանալով բոլոր աշխատաւորաց ջանքը անօգուտ կը հանէր:

Այս վտանգաւոր միջոցին նաւապետը տեսնելով որ շոգենաւը հետզհետէ կը ծանրանայ, բոլոր բեռները ծովը ձգել տուաւ:

Այս վիճակիս մէջ անցուցին նոյեմբերի այն երկայն ու ցուրտ գիշերը, և անկարելի է բացատրել թէ այն 134 հո-

գին ինչպիսի տառապանք ու ահուգող քաշեցին . բայց ՚ի վերայ այսր ամենայնի բոլորը միատեղ կ'աշխատէին հասարակաց փրկութեան համար , ամէն վայրկեան ու մաներկրորդ կասկածելով որ չըլլայ թէ յանկարծ նաւով մէկտեղ ծովուն անդունդներուն յատակը իջնան : Եւ մէքը կրնան երեւակայել թէ ինչպիսի անձկութեամբ կը սպասէին լուսանալուն որ կարենան ճշգիւ իմանալ իրենց վտանգին աստիճանը , և թերեւ հորիզոնին վրայ քանի մը փրկարար առաքաստներ տեսնեն :

Արջայէս լուսացաւ , բայց շատ ուշ . մէկէն սկսան ջանքերնին կրկնապատկել , որպէս զի կարենան նաւը կորսուելու վտանգէն ազատել : Բազաստի մը օգնութեամբը նաւը ահեկ կողմը ծռելնին իրենց մեծ ուրախութեան պատճառ եղաւ , յուսալով թէ անով ջուր առնող ծակը կարենան գոցել : Բայց ափսոս որ ուրախութիւննին քիչ տևեց , տեսնելով որ ըրած տաժանելի անդուլ աշխատութիւննին օգուտ մը չէր ըրած ջուրին քանակը նուազեցնելու՝ զորն որ արգիլելը մարդկօրէն անկարելի էր : Բայց թէ որ կարենային գոցել ալ , ջրին երեսէն վար կար ուրիշ ծակ մըն ալ քան զառաջինը վտանգաւոր :

Երբ զոյլերուն վրայ աւելցուցին երկու մեծ տակառ ալ , որոնց մէկը երբ կ'ընկղմէր միւսը վեր կ'ելլէր , շարունակաբար վարի յարկին ջուրը պարպելու համար , զորոնք ամենայն խնամքով նաւապետն ու պաշտօնակալները ՚ի գործ կը դնէին : Բաւօտեան ու թերորդ ժամէն ինչուան երեկոյեան երեքը՝ միակերպ աշխատելով հազիւ թէ քիչ մը յոյս առեր էին ջրին նուազելուն , բայց ՚ի զուր . ջուրը նորէն սկսաւ լեցուիլ , որով բան մը չվաստակեցան բոլոր նաւուն բեռները ծով թափելովնին : Ամաց կամաց ղեկին կողմը սկսաւ խորասուզիլ , նաւաստիք և ճանապարհորդք ուժէ ընկած էին ՚ի սաստիկ աշխատանաց , և խոր լռութիւն մը տիրած էր ամենուն վրայ :

Եւ միջոցին որ այլք նաւուն վրայ կ'աշխատէին , նաւապետը լատտ մը շի-

նել կու տար շոգենաւին կայմերէն , առաքաստակալներէ , տախտակներէ ու պարաններէ , որուն վրայ երկու տակառ գինի և երկուք ալ ջուր և ամիս մը բաւելու չափ 50 հոգւոյ համար ուտելու պաշար դնել տուաւ , որոնք որ անոր մէջ պիտի պատսպարուէին :

Ամբ երեք էր , երբոր հրաման տրուաւ նաւապետը որ մակոյկները ծով իջցնեն , որոնք էին երկու մեծ մակոյկ՝ իւրաքանչիւրը քսանը հինգական հոգիի համար , ուրիշ երկուք մ'ալ քսանական հոգւոյ համար և երկու պզտիկ ալ վեց վեց հոգւոյ համար : Ճանապարհորդ կանայք որ ի իոնէին ծայրը կեցեր էին նաւապետին հետ՝ այլ և այլ նաւակներու մէջ մտան . Տրլօ առաջինին հրամանատարութիւնը Սուսէլ նաւապետի երկրորդին յանձնեց՝ որուն մէջ տեղաւորուեցան գործաւորաց գլխաւորը , մեքենագործը , իր եղբորորդին , 10 նաւաստիք , 10 պատանիք և ուրիշ տասն ալ պզտի տղաք : Ամակոյկներէն առջինին մէջ մտաւ Պէօկրանտ , երկրորդին մէջ՝ Լաւիօ , Տիւպլօ երրորդին , իւկիէն չորրորդին : Եւ անկով այս չորս մակոյկներն և երկու պզտիկներն պատրաստուեցան . նաւարկութեան կարեւոր գործիքներն ալ իւրաքանչիւրին բաժնուեցաւ , միայն իւկիէնի գործի չմնաց . ասանկով ալ բոլորովին թողլով ի իոնէն մտան այս նաւակներուս և լատին մէջ որ 20 մէգր երկայնութիւն ունեցող պարանով մը շոգենաւուն կապուած էր :

Եւ անհամեմատ տարբերութիւն այն ահաւոր լռութենէն , որ միայն ալեաց ձայնէն կ'ընդհատէր , և քառասունըութ ժամ առաջ ճամբայ ելլելնուն ուրախութեան աղաղակներէն , երբոր իւկ-Լօքը թողած կը հեռանային :

Եւ նաւապետը խուցը կանչեց բոլոր նաւակներուն հրամանատարները և աշխարհացոյց տախտակին վրայ ցրցուց թէ որ կէտին վրայ էին այն միջոցին՝ և թէ ինչ ուղղութիւն պէտք էին բռնել որ ամենէն մերձաւոր ցամաքը կարենային հասնիլ :

Տըվօ, միշտ հանդարտ ու անխռով՝ մօտալուտ վտանգը աչքին առջևը տեսնելով հանդերձ, ամենայն ինքամբ ու ջանք կ'ընէր ճանապարհորդաց և նաւաստեաց փրկութեանը համար։ Զորս նաւակներուն հրամայեց որ ամբողջ այն գիշերը ի իոնէի քովէն չհեռանան։ Իսկ ինքը դեռ նաւուն մէջն էր իր առաջին տեղակալովը մէկտեղ և ուրիշ քանի մը անձինքներով, և երկու պզտի մակոյկներն նաւուն քով կապուած էին։

Այն իրիկուն առաջին մահահրաւէր պատահումը եղաւ, որով ճանապարհորդներէն անոնք որ աւելի վախ և աշխատութիւններէն ոգեսպառ եղած էին՝ ցրտէն սառեցան։ Իսկ Տիւսլօ տեղակալին հրամանատարութեան տակ եղած նաւակն ալ շոգենաւին կապուած ըլլալով՝ որպէս զի անոր քովէն չհեռանայ, ալեաց բռնութենէն սաստկապէս լաստին հետ զարնուելով անանկ փնաս կրեց, որ հազիւ թէ մէջիններն ատեն ունեցան լաստը անցնելու։ որով նաւակը թեթեւալով չընկղմեցաւ և ալեաց վրայ շատ օրեր տատանելէն ետև նոյեմբ. 8^ն՝ Վեթիւն շոգենաւը գտաւ զանիկայ, որուն մէջ կային երկու ուղղեցոյց գործի, մէկ հեռադիտակ, և այլ և այլ թղթեր որոնք այն շիթութեան միջոց հոն մուրհեր էին։

Արբօր երկրորդ առաւօտը լուսացաւ, յայտնի կը տեսնուէր ի իոնէի վայրկենէ վայրկեան բոլորովին ընկղմելու վտանգը։ ուստի նաւապետը հրաման տուաւ իրեն հետ շոգենաւուն մէջ եղողներուն որ մակոյկները իջնան, և ինքը դարձեալ միայնակ շոգենաւին վրայ մնաց ըսելով թէ, ինքը իր պատասխանատուութեան պարտքը կատարելու համար ինչուան նաւուն բոլորովին աներելութեանալը վրան պիտի կենար։ Եւ մը ութին երեք նաւակները հեռացան ի իոնէէն, իսկ լաստը դեռ շոգենաւին հետ կապուած էր և մարդ մը կացինը ձեռքը կը սպասէր որ եթէ նաւը ընկըղմէր մէկէն պարանը կտրէ։

Ի իոնէի, լաստին և երկու պզտի մակոյկներուն վրայ, որոնց մէջ ընդ ամէնը

վաթսուն հոգի կային, ամենեւին լուր մը ինչուան հիմա լսուած չէ, որոնք անշուշտ Ուլկիանոսին անդնդոցը մէջ թաղուեցան։ Մէկ, ինչպէս ահաւոր և երկայն եղած պիտի ըլլայ իրենց այն սև ճգնաժամը, անհրաժեշտ մահուան մը դէմ կռուելով։

Իսկ մեծ նաւակներուն գալով, ինչուան երեկոյեան հինգերորդ ժամը միաբան թիավարութեամբ առաջ կ'երթային հիւսիսային—արևմտեան ուղղութեամբ, ինչպէս որ իրենց առաջուց ըսած էր Տըվօ նաւապետը։ Եւ այց յանկարծ թանձր մառախուղ մը պատեց չորս կողմերնին, և իւլիէնի հրամանատարութեանը տակ եղած նաւակը բաժնուեցաւ մէկալ երկուքէն, որոնց վրայ նոյնպէս ինչուան հիմա տեղեկութիւն մը առնուած չէ, որով այս միայն մնաց յետին նշխար ի իոնէի նաւաբեկութեանը, որուն մէջ կային 17 անձինք, միայն այն աղետալի դէպքէն ազատած։ Եւ մէջ կային իրեք տիկնայք, զրեթէ կիսամերկք, որոնք թերևս ցրտէն սառած կ'ըլլային, թէ որ նաւաստիք իրենց զգեստներովը զիրենք չպատսպարէին։ Իսկ անոնք իրենց տկարութիւնը մոռցած՝ կը ջանային նաւաստեաց խրախոյս տալ և քաջալերել։ բայց երբ գիշերները վրայ կը հասնէր կարծես թէ իրենց գերեզմանն աչքերնուն առջև բացուած կը տեսնէին և յուսահատութիւններէն կը սկսէին լալ։

Յետ անօգուտ փորձեր ընելու մէկալ կորսուած երկու նաւակներն ալ գտնելու համար, իւլիէն տեղակալը շարունակեց ճամբան ըստ կարի հիւսիսային-արևմտեան ուղղութեամբ, որովհետև ուղղեցոյց չունէր։ Շուքօ նաւաստին որ ղեկը բռնած էր քաջութեամբ ինչուան վերջը ձեռքէ չձգեց զայն։ Իրենց այս ողորմ վիճակին վրայ՝ աւելցաւ երեկոյեան իննին ատենները սարսափելի մրրիկ մը, որ իրեք օր տեւեց։ Ծովուն խռոված ալիքները կարծես թէ բոլորովին ծածկել կ'ուզէին այն տկար լաստափայտը։ Եւ մենայն դէպքայ իմանալ թէ ինչ քաջած կրնան

ըլլալ այդ երեք օրերուն մէջ, որ երբեմն ձիւն և երբեմն կարկուտ կը տեղար ան-
ընդհատ, խեղճ նաւաբեկելոյ տառա-
պանացը լրումն տալու համար: Արկու-
հոգի մէջերնէն սառեցան ցրտէն, որոնց
դիակը ստիպուեցան ծով ձգել:

Շուքօ, այն աներկիւղ ու քաջասիրտ
նաւաստին, որ ծնկուրներուն վրայ մէկ
ձեռքովը կանանցմէ մէկը բռնած կեցած
էր, և մէկալովը ղեկը կը կառավարէր,
կը խրախուսէր միանգամայն մէկալ ըն-
կերները որ չլքանին. և մինչդեռ ինքը
աս կերպով կը ջանար բոլորին փրկու-
թեանը պատճառ ըլլալ, ահա խեղճին
ահեակ բազուկը բոլորովին սառեցաւ.
նմանապէս իր մէկալ ընկերներն ալ
ցրտէն անհնարին նեղուած կը տագնա-
պէին: Այնչափ աղետից վրայ եկաւ ա-
ւելցաւ քաղցի և ծարաւոյ նեղութիւնն
ալ. վասն զի ունեցած պաշարնին առ-
ջի օրը ծովուն սաստկութենէն աւ-
րուած էր և միայն տակառ մը գինի
անփնաս մնացեր էր: Արբ գիշեր կ'ըլ-
լար իրարու փոփոխակի բարի գիշեր կը
մաղթէին, մինչդեռ կանայք հեծեծա-
լով կու լային: Այց ով արդեօք մէջեր-
նէն կրնար յուսալ որ երկրորդ օրուան
պիտի հասնէին:

Այնպիսի լուսացաւ վեցերորդ օրն
ալ: Արեկոյեան վեցին ատենները,
սրտերնին յուսոյ նուաղ նշոյլ մը ծագեց,
տեսնելով հեռուէն պզտի նաւ մը. բայց
մեղք որ ծովը անանկ սաստիկ խռոված
էր՝ որ չէին կրնար նաւակնին դէպ 'ի
այն կողմը ուղղել, որովհետև յայտնա-
պէս վտանգ կար ահաւոր և անյազուրդ
ալեաց ձեռքը մատնուելու: Արկորդ
առաւօտը բոլորովին աներևութացաւ
այն նաւը:

Այս թերորդ օրը, օդը քիչ մը խա-
ղաղացաւ, կարծես թէ իրեն անընկճե-
լի նահատակներուն հետ անդուլ կռուե-
լէն յոգնած. թէպէտ և ծովը դեռ կը
ծփար, բայց աս անյուսալի անգործու-
թիւնը քիչ մը ժամանակ տուաւ այն
ցրտասառոյց և պարտասեալ նաւա-
ստեաց որ քիչ մը ոգի առնեն, թէ որ
կարելի է հանգչիլ կամ ոգի առնուլ

այնպիսի անգութ բաղդի մը ձեռք խա-
ղալիկ ըլլալէն ետքը:

Այս երրորդ առաւօտը “փրկութիւն,
փրկութիւն”, ըսելով ամենքը միաբե-
րան սկսան կանչել, ուրախութեամբ
զիրար գրկելով: Արջապէս տեսան հե-
ռուէն եռակայմեան նաւ մը որ անգղիա-
ցի կը կարծուէր: Այս նաւս անկարելի
էր որ չտեսնէր այս տառապելոյ ըրած
նշանները: Շուքօի պատմածին նայե-
լով՝ ինքը տեսեր է ինչուան տախտա-
կամածին վրայի եղած անձինքը, և
գրեթէ գրեթէ կարդալու չափ եղեր է
նաւուն անունը որ Ա. գրով կը սկսի ե-
ղեր: Այց աս նաւս ալ որ ապահովա-
պէս տեսաւ զիրենք ամենեւին փոյթ մը
չընելով իրենց մօտենալու՝ հեռացեր գա-
ցեր է, թողլով զիրենք անյուսութեան
և ալեաց ձեռքը: Այնպէս ուրիշ նա-
ւաստի մըն ալ կը հաստատէ, թէ տա-
րակոյս չկայ որ տեսած չըլլան զիրենք,
այլ կամաւ անհոգացեր են իրենց փրկու-
թեանը համար քովերնին մօտենալու.
և որպէս զի նաւուն անունը ճանչցուե-
լով՝ մէջիններուն վատահամբաւութիւն
և անարգանք մը չըլլայ, ուստի անծա-
նօթ մնալու համար՝ նաւուն անունը
ծածկեր են առագաստ մը վրան ձգե-
լով: Այց մենք մարդկութեան պա-
տոյն համար աւելի կ'ուզենք որ տե-
սած չըլլան, քան թէ տեսնելէն ետքը
անօգնական թողած ըլլան. բայց ինչ
որ ալ ըլլայ աս նաւս ալ յաջող քա-
միով քիչ ատենի մէջ աներևութացաւ:

Այսին աստիճանի լքում մը տիրեց
խեղճ նաւաբեկելոյ վրայ յոյսերնուն աս
կերպով պարապ ելլելովը. բայց կենաց
պահպանութեան այն բնական զգացու-
մը դեռ ուժ կու տար իրենց նոր նոր
փորձեր ընելու փրկութեան համար, ո-
րով չէին դադրէր անխոնջ դէպ 'ի հիւ-
սիս առաջ երթալէն:

Այսօր ութ օր եղած էր որ այսպէս
Այնէի տարաբախտքը կենաց և մահու
մէջ անատոյգ մնացեր էին: Աններորդ
առաւօտը առագաստ մը նորէն հորիզո-
նին վրայ տեսնուեցաւ. մէկէն նաւակը
հոն ուղղելով, բոլոր ուժովն սկսան

Թիակներու օգնութեամբ առաջ երթալ: Պարանպ յոյս. վասն զի յաջող քամի մը ելլելով անիկայ շուտով շուտով առաջ գնաց, և իրենց անկարելի էր որ նաւակին ընթացքովն անոր կարենային հասնիլ: Բայց այն միջոցին նաւաստեաց լքմանը նոր եռանդ մը յաջորդելով՝ վերջին փորձ մըն ալ ըրին իրենց ուժին: Երբ ատեն ուրիշ նաւ մը տեսնուեցաւ հորիզոնին վրայ որն որ յաջող քամիով մը դէպ 'ի նաւաբեկելոց կողմը կու գար:

Երանկ իրեք ժամ անձանձրոյթ աշխատելէն ետեւ, վերջապէս նաւէն տեսնուելով, նաւը սկսաւ իրենց մօտենալ, և ամենայն մարդասիրական հիւրընկալութեամբ զիրենք ընդունեցաւ. նաւապետէն սկսեալ բոլոր մէջինները ձեռքերնէն եկած խնամքը ցրցուցին այս դժբաղդներուն վրայ:

Եւս նաւս որ Պրեմացի էր ու Պալթիմորէն Պրեմ կ'երթար, կը կոչուէր Ելիզա. նաւապետն և բոլոր մէջի նաւաստիները ամենայն խնամք և մարդասիրութիւն ցրցուցին խեղճերուն. այս նաւը մտնելուն երկրորդ օրը ժամը եօթին ուրիշ նաւ մը տեսնուեցաւ որ նոյնպէս Ելիզա կը կոչուէր և համպուրկէն Ելի-Եթոք կ'երթար 150 Վերմանացի գաղթականներով: Պրեմացի նաւապետը նաւաբեկեալները՝ իրենց ուզելովն ու հաւանութեամբ, համպուրկի նաւուն յանձնեց, բաց 'ի երկու հոգիէ որոնք ուզեցին Պրեմ դառնալ:

Չորս օրէն հասան Ելի-Եթոք նոյեմբ. 14^{ին} երեկոյեան ժամը հինկին, և չկրնալով մաքրատան պաշտօնարանէն հրաման առնել, հոն մնացին նոյն գիշեր, և երկրորդ օրը գետին մէջէն առաջ երթալով խարիսխ ձգեցին: Ելիկիէն մէկէն փութաց շոգենաւին ընկերութեան գլխաւորներուն ներկայանալ, և անոնց ընկերակցութեամբ Վաղդիական հիւպատոսին առջևը ելլելով՝ երդմամբ հաստատեց պատահած դէպքերուն ստուգութիւնն և ծանոյց իրեն հետ խալըսած անձանց անունները:

Երգէն ծանօթ է ընթերցողաց Ելիկիին փնասուելէն ետեւ ողջ մնացած նաւաբեկելոց քաշած անտանելի նեղութիւններն և թէ ինչպէս ճամբան երկու հոգի մեռած էին, թէ Շուքոկտրիճ՝ նաւաստին ձախ թւը կորսնցուցած էր սառէն, և քալելու անկարող եղեր էր ոտուրները չբռնելով՝ երբոր Ելի-Եթոք հասան. նոյնպէս իրեն ընկերներէն շատերն ալ իրմէ ոչինչ պակաս փնասուած էին:

Ելի-Եթոք հասնելէն ու ծանուցանելէն ետեւ իրենց գլխուն հանդիպած անկարծելի դժբաղդութիւնը, Ելիկիէն տեղակալը երկու օր վերջը մէկէն դարձեալ ծով մտաւ շոգենաւով մը որ երթայ մնացած լաստն ու նաւակները փրկտրուէ: Իրենց այս խուզարկութեանը ժամանակ ձիւն, փութ, անձրեւ և մըրրիկ անպակաս էր: Ենթուտ ելլելով այս առաջին փորձերին, առանց լքանելու երկրորդ անգամ մըն ալ փորձեցին, բայց ան ալ վախճան մը չունեցաւ: Երջապէս յուսով մտուրնին դրին որ թերեւ այն կողմերէն անցած նաւեր զիրենք գտած ու ընդունած ըլլան ու այսպէսով դարձան իրենց տեղը. բայց ինչպէս որ յայտնի է, միայն 17 հոգի ապրեցան այս արկածէն:

Ելիկիէն տեղակալը այս դէպքին մէջ ցրցուցած արութեանն, և մարդասիրութեամբ իր ընկերներն փնտռելու ելլելուն համար, Եգէոնի պատուոյ պատուանշանն ընդունեցաւ:

Երիտիպպոս անգամ մը ուրիշէ մը բամբասուելով առանց բան մը ըսելու սկսաւ նոյն տեղէն հեռանալ. չարախօսը ետեւէն վազեց ու հարցուց թէ ինչո՞ւ կը փախչիս, վասն զի, ըսաւ, դուն ինչպէս կ'արողութիւն ունիս չարախօսելու, ես ալ իշխանութիւն ունիմ չլսելու: